

Naiv og selvgod Nobelkomité

Kinesisk media karakteriserer tildelingen av Nobels fredspris til Liu Xiaobo som en skam. Har de rett?

Nobelkomiteens leder Torbjørn Jagland ga Liu prisen "for hans lange og ikke-voldelige kamp for menneskerettigheter i Kina". Jagland presiserte at det etter Nobelkomiteens oppfatning er en nær sammenheng mellom menneskerettigheter og fred. Han sa at menneskerettigheter er en forutsetning for forbrødring, og at det var dette Alfred Nobel ønsket i sitt testamente.

Men i testamentet sies det ingenting om menneskerettigheter. Konkret sies det at prisen skal gis "til den person som har arbeidet mest eller best for forbrødring mellom nasjoner, for avskaffelse eller minsking av armeer, samt for arbeid og fremme av fredskongresser". Hva har Liu Xiaobo gjort for fredens sak? For forbrødring mellom nasjoner?

Nobelkomiteens leder ser en logisk rekke fra menneskerettigheter via forbrødring til fred. Jurist og fredsaktivist Fredrik S. Heffermehl har et annet syn: "Testamentet var klart. Nobels idé var å forebygge kriger, ikke reparere etter at katastrofen var i gang. (...) Fredsbevegelsens arbeid var siktemålet", skrev han i Dagens Næringsliv 8. oktober.

Mitt spørsmål blir derfor om Nobelkomiteens valg støtter viktig fredsarbeid, eller om de leker internasjonal politikk. I fjor ga komiteen fredsprisen til en beskjemmet president Obama, leder for en nasjon som er ansvarlig for to pågående kriger som har påført sivilbefolkningen i Irak og Afghanistan store lidelser, og som (til nå) ganske ensidig har støttet den ene parten i Israel-Palestina konflikten. Å få en fredspris i denne situasjonen var å gi stormakten USA carte blanche på den internasjonale arenaen.

Når prisen i 2010 gis til en dissident som står i opposisjon til sitt lands styre, har Nobelkomiteen gjennom disse to utdelingene også valgt å støtte én stormakt mot en annen. Den ene har over en kvart million soldater i krig; den andre fører ingen kriger. Da blir prisen svært politisk og har lite med hva man ellers måtte mene om Liu Xiaobo og hans Charter 08. Det blir oss i Vesten mot Kina og Asia. I fjor var det USAs ledelse som skal støttes, i år er det Kinas ledelse som skal kritiseres.

Jeg støtter ubetinget Liu Xiaobos arbeid for å forbedre menneskerettighetssituasjonen i Kina, hans rett til å ytre seg, hans ønske om demokratisering, hans rett til å ha andre meninger enn de som styrer landet. Jeg vil varmt støtte alle tiltak for å få ham fri fra den meningsløse straffen på 11 år i fengsel. Men det var feil å gi Liu fredsprisen, både i forhold til hans agenda og i forhold til hva Alfred Nobel sa i sitt testamente.

For en generasjon siden var begrepet "menneskerettigheter" totalt ukjent i Kina. I dag er det et tjuetalls universiteter som har egne kurs i internasjonale menneskerettigheter og myndighetene har gradvis begynt å ta begrepet i bruk, i følge Otto Malmgren, representant i Beijing for Senter for Menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo. At fredsprisen nå i seg selv skulle føre til en forbedring av situasjonen er en tanke som virker utrolig naiv.

Det er åpenbart at utdelingen av Nobels fredspris til Liu Xiaobo oppfattes som innblanding i Kinas indre forhold. Gjennom sin definisjon av testamentet påtar Nobelkomiteen seg et stort ansvar mht. hvilke konsekvenser dette får for menneskerettighetsdialogen mellom Norge og Kina. En skam? I hvert fall en selvgod symbolhandling som synes å være et brudd på hva testator ønsket, og som ensidig vil forverre forbindelsene mellom Norge og Kina.

(Kronikk, trykket i Dagbladet 12. oktober 2010)